

Uitstekende expositie

Museum Arnhem is getransformeerd tot een herkenbaar, overzichtelijk en toegankelijk nieuw museum dat de stad, de natuur, de kunst en de mensen met elkaar verbindt. Met het ontwerp van Benthem Crouwel Architects werd de oudbouw in oude glorie hersteld en werd er een bijzondere nieuwe vleugel ontworpen.

M. Korenblik MSc.

Maurice Korenblik is projectarchitect bij Benthem Crouwel Architects in Amsterdam.

In het ontwerp is het herstel van de oorspronkelijke structuur van het gebouw het uitgangspunt. Door het gebouw te ontdoen van al de latere toevoegingen, is de heldere symmetrische opzet weer herkenbaar gemaakt. Het monumentale gebouw van architect Cornelis Outshoorn uit 1873, oorspronkelijk een herensociëteit, werd flink aangepakt. Niet originele wanden, voorheen nodig om kunst te exposeren, werden verwijderd en dichtgemetselde raampartijen weer geopend. De koepel is volledig opengebrouwen. Omdat de begane grond van de koepel niet langer als expositieruimte gebruikt wordt, konden de raamopeningen worden teruggebracht en ontstaat er een ruime, royale en lichte ruimte.

Hier zijn de entree, de winkel, een café en een activiteitenruimte ingedeeld. De koepel is het vertrekpunt voor een logisch zalencircuit dat bezoekers door het monument en de nieuwbouw leidt.

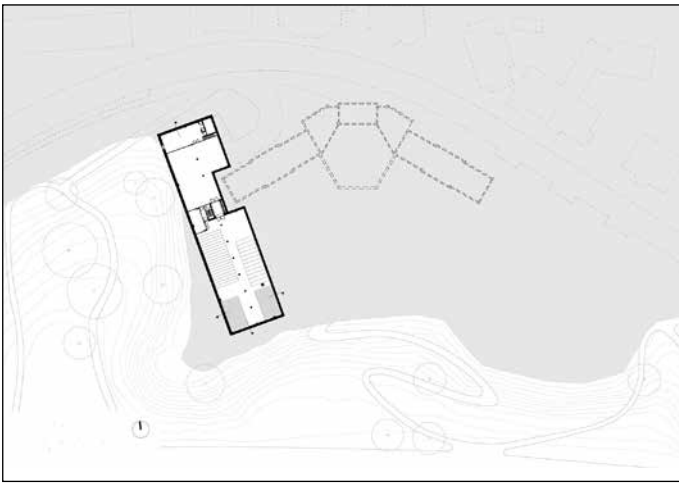
De nieuwbouw heeft vijf tentoonstellingszalen en twee publieksruimtes die onderling in dezelfde routing zijn verbonden. De twee bestaande vleugels zijn nog altijd in gebruik als expositieruimtes. De nieuwe vleugel heeft een eigen karakter gekregen, waardoor het niet concurreert met het gebouw van Outshoorn. De westelijke voorvleugel snijdt in het nieuwbouwwolume waardoor een zichtbare hiërarchie tussen beide gebouwdelen ontstaat.

Het omringende landschap heeft een prominere rol in de beleving van het museum gekregen. Andersom maakt de uitbreiding het museum prominenter zichtbaar in het landschap, zonder dominant te zijn. De uitkragende nieuwbouw is op diverse plekken 'opengemaakt', waardoor bezoekers continu en vanuit een variërend perspectief het diverse landschap ervaren. Hierdoor wordt de unieke ligging, centraal in de stad maar toch midden in het groen, optimaal benut en benadrukt.

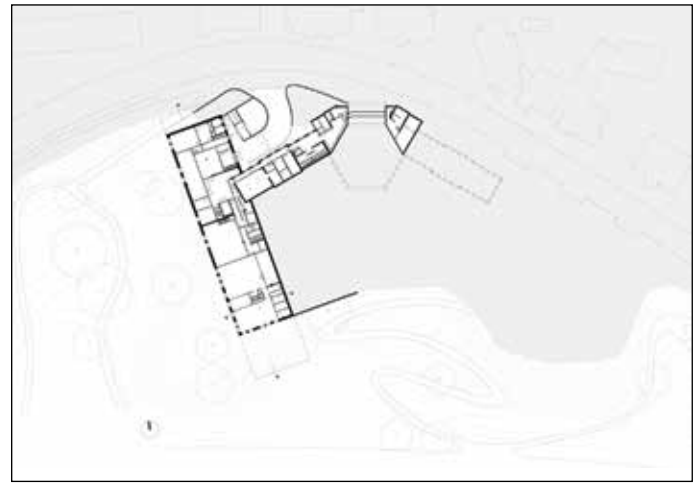
Zwevende uitbreiding

Het lag voor de hand om ondergronds uit te breiden en het gebouw ondergeschikt te maken aan de locatie, maar met name het uitzicht vraagt om een andere aanpak. De zalen van de nieuwe vleugel zijn vijf meter hoog. Iedere stap naar beneden maakt het landschap minder interessant en dat gaat ten koste van het fenomenale panorama over de rivier en de uiterwaarden. Reden temeer om het nieuwe volume juist op de natuurmonumentale stuwwal te bouwen, waarbij het gehele museale gebied omhoog werd getild

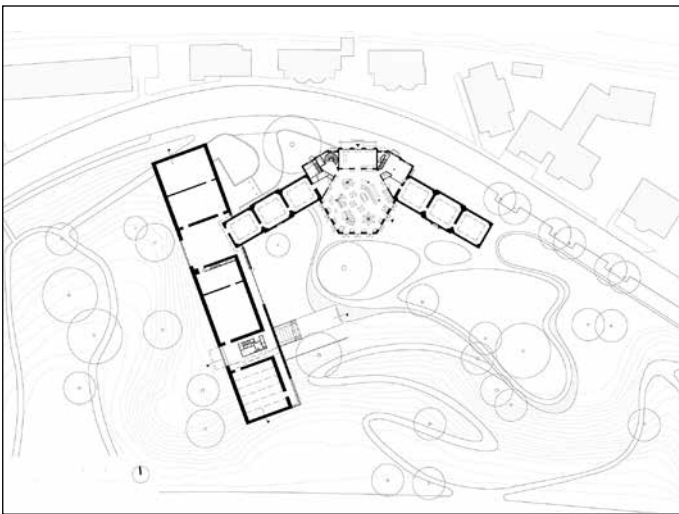

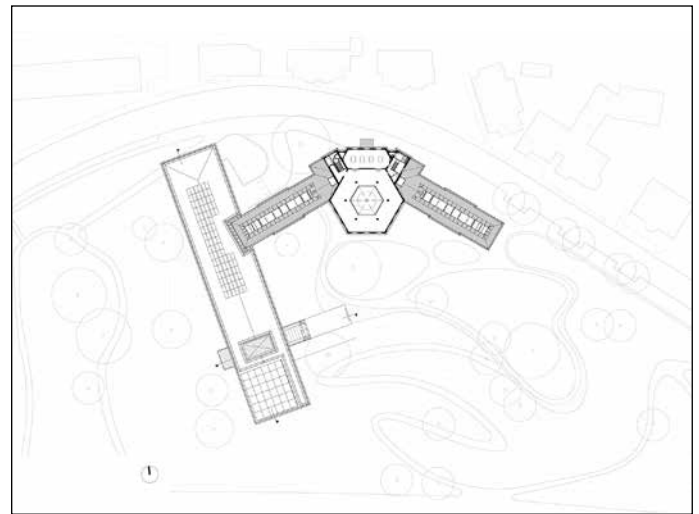
Depot, -2 kelderniveau.

Kantoor, -1 kelderniveau.

Begane grond.

Dak.

en gelijkvloers kon worden ingericht. De nieuwe vleugel strekt zich aan beide zijden uit en is duidelijk zichtbaar vanaf beide wegen die naar het museum toe leiden. Aan de Rijnzijde steekt de nieuwe vleugel 15 m uit over de stuwwal, waardoor bezoekers 'zwendend boven de bomen' van een weids uitzicht kunnen genieten. Het overstek draagt bij aan de herkenbaarheid van het museum en was integraal onderdeel van het ontwerp. De uitkraging wordt mogelijk gemaakt door in de langrichting van het volume verdiepingshoge stalen vakwerkconstructies op te nemen. De vakwerken zijn in de museumwanden opgenomen; installaties zijn eveneens geïntegreerd. Bij de invulling van de vakwerkliggers is rekening gehouden met de indeling van het publieke gebied: afmetingen van zalen, posities van doorgangen en zelfs de tussenvloer van de publieke trap is ingepast. De buitenschil van de uitbreiding moest subtiel én verrassend zijn, zodat het gebouw onderdeel wordt van de omgeving en tegelijk nieuwsgierigheid opwekt. De gevel wordt steeds interessanter wanneer je dichterbij komt, doordat de nieuwe vleugel met 82.000 unieke, met de hand vervaardigde tegels is afgewerkt. Het kleurverloop van de tegels op de gevel, van aardse

De oude, westelijke voorvleugel snijdt in het nieuwbouwvolume met een zichtbare hiërarchie.

tinten aan de walkant tot ijsblauw aan de zijde richting de rivier, symboliseert de locatie van het museum op de door een gletsjer ontstane stuwwal. De combinatie van deze natuurlijke kleuren en de contrasterende vorm zorgen ervoor dat het gebouw opvalt en evengoed past in de omgeving.

Relatie natuur

Het plan benadrukt de ligging van het museum en de karakteristieke kwaliteiten van het gebouw. Oud en nieuw worden verbonden en het landschap speelt in de beleving van het museum een grote rol. De nieuwe tentoonstellingsruimten zijn eenvoudig en

Projectgegevens

Locatie Utrechtseweg 87, Arnhem • Opdracht Gemeente Arnhem • Architectuur Benthem Crouwel Architects, Amsterdam • Constructief ontwerp Pieters Bouwtechniek, Delft en ABT, Velp (UO nieuwbouw) • Bouwfysisch advies DGMR, Arnhem • Overige adviezen Nelissen Ingenieursbureau, Eindhoven; VIBES Building Engineers, Deventer • Uitvoering Rots Bouw, Aalten • Staalconstructie Rijnstaal, Nieuwegein • Lancering staalconstructie Civiele Technieken deBoer, Nieuwegein • Installaties Alferink Installatietechniek, Groenlo • Gevelafwerking (tegels) Koninklijke Tichelaar, Makkum • Omvang 5.870 m² • Start bouw 2020 • Opening 13 mei 2022 • Fotografie Jannes Linders

Vrije overspanningen voor wisselende programma's.

staan volledig in dienst van de collectie en de wisselende exposities. Deze rustige zalen met ononderbroken wanden worden afgewisseld met ruimtes die juist open zijn en met grote, doorlopende raampartijen een vrije blik bieden: op de stuwwal met zijn vegetatie, de tuinen met hun sculpturen, vergezichten op de Rijn en de Betuwe, het uitzicht op de Oosterbeekse spoorbrug en niet te vergeten het stadssilhouet van Arnhem met de Eusebiustoren en de twee stadsbruggen.

Een brede trap die het gebouw van oost naar west doorboort, verbindt de nieuwe vleugel met de beeldentuin. Deze trap, die ook dient als publiekstribune bij tuinvoorstellingen, wijst de bezoeker op de bijzonderheden binnen in het gebouw en biedt de mogelijkheid om zonder entreeticket te genieten van het uitzicht op de rivier en tuin.

Uitvoering

Tijdens de uitvoering zijn er enkele bijzondere vondsten gedaan. De meest spraakmakende ontdekking waren de gietijzeren kolommen in de koepel. Deze zijn hergebruikt en dragen bij aan de ruimtelijke beleving van de verruimde vide.

Pieters Bouwtechniek heeft onvoorziene

Oude herensociëteit (1873) in oude luister hersteld.

afwijkingen in de bestaande constructies beoordeeld en nieuwe constructies hierop afgestemd. De architect zorgde voor de algehele ontwerpintegratie. Het bestaande gebouw is verduurzaamd. Met slimme inpassingen was dit mogelijk zonder de monumentale onderdelen aan te tasten. De monumentale gevel en kap bleven ongewijzigd door een na-isolatie op basis van een box-in-box principe.

Gereed voor de toekomst

De transformatie startte in 2017 en het museum opende haar deuren in mei 2022. Met de uitbreiding is ruim 1.100 m² expositie- en publieksruimte extra gebouwd, bovenop de 1.350 m² in het monument. Het museum beschikt nu over 1.935 m² 'state-of-the-art' expositieruimtes en is gereed voor de toekomst. Door de stalen constructie was het ook mogelijk om indelingsflexibiliteit te faciliteren, voor een wisselend museumprogramma. Voor de openingsexpositie zijn enkele zalen met bouwkundige wanden opgedeeld. In de toekomst is het mogelijk om deze eruit te halen. Sommige zalen hebben zelfs een vrije overspanning van ruim twintig meter, waardoor een expositie met grote kunstwerken ook mogelijk is.

Koepel als vertrekpunt voor een logisch zalencircuit.

In het ontwerp is rekening gehouden met uitbreidingsmogelijkheden. Door budgetafwegingen zijn er tijdens het ontwerptraject enkele optimalisaties in het oorspronkelijke ontwerp doorgevoerd. Een voorbeeld is een serre aan de beeldentuin, die is komen te vervallen. De serre was onderdeel van de museale route en bracht bezoekers terug naar de centrale koepel. Door integrale ontwerpkeuzes zijn dergelijke ontwerpopties voor de toekomst niet onmogelijk gemaakt en kunnen deze relatief simpel worden ingepast. De facilitaire onderdelen van het museumbedrijf zijn fraai 'weggewerkt' onder de nieuwe vleugel. Onder de expeditie en kantoorruimten, is er ook een nieuw depot gerealiseerd. Voor het eerst komen de complete collecties hier samen. Behalve de eigen verzameling bevindt zich er ook de archeologische verzameling van de gemeente Arnhem. Vanuit het depot kunnen kunstwerken en andere objecten centraal worden beheerd, in plaats van verdeeld over verschillende locaties. •